

İmam Hatip Liselerinde Öğrenimine Devam Eden Hafız Öğrencilerin Hafızlıklarının Arapça Öğrenimlerine Etkilerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effects of Quran Memorization on Arabic Learning of Quran Hafez Students Continuing Their Education in Imam Hatip High Schools

Prof. Dr. Musa YILDIZ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi A.B.D.
Gazi University, Faculty of Education, Department of Foreign Languages Education, Division of
Arabic Language Education
ymusa@gazi.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5274-9481

Rıdvan AYDIN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Gazi University, Institute of Educational Sciences
ridvanaydin@live.com
ORCID: 0009-0002-2405-3089

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 27.10.2024

Kabul Tarihi / Accepted : 10.12.2024

Yayın Tarihi / Published : 31.12.2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season : Aralık / December

Cilt / Volume: 2 • **Sayı / Issue**: 2 • **Sayfa / Pages**: 441-479

Atf / Cite as

YILDIZ, M., AYDIN, R. (2024). İmam Hatip Liselerinde Öğrenimine Devam Eden Hafız Öğrencilerin Hafızlıklarının Arapça Öğrenimlerine Etkilerinin Değerlendirilmesi. Lisanî İlimler Dergisi, 2(2), 441-479.

Doi: 10.5281/zenodo.14478608

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright

LİDER, Lisanî İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal. All rights reserved.

Dergimizde yayımlanan makaleler,
Creative Commons Atf 4.0 Uluslararası (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır.

*The articles published in our journal are licensed under
Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).*

Öz: Bu araştırmada, hafızlığını tamamlamış ve hafızlık belgesi almış olan öğrencilerin Arapça hazırlık sınıfında ve daha sonrasında Arapça öğrenme aşmasında, hafız olmalarının Arapça öğrenmelerine katkıda bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bu doğrultuda hafızlık ve Arapça eğitimi hususunda hazırlanmış olan anket, internet aracılığıyla öğrencilere uygulanarak her bir soru için cevap frekansları incelenmiştir. Anket öğrenim gören toplam 93 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada beşli likert tipi anket kullanılmıştır. Tarama modeli niteliğinde icra edilen bu araştırmada anketlerin incelemeleri neticesinde ulaşılmış olan bulgular yer almıştır. Araştırma 2023-2024 öğretim yılı yaz tatili döneminde Muhammet Hamdi Yazır Anadolu İmam Hatip Lisesinde kayıtlı hafız öğrenciler çoğunluk olmak üzere Arapça Öğretimi veren imam hatip liselerindeki hafız öğrenciler yürütülmüştür. Çalışmada kişisel bilgilerin yanı sıra 43 sorudan oluşan beşli likert tipinde anket uygulanarak hafızlığa, Arapçaya ve hatta Arapça öğretmenine bakışları ve değerlendirmeleri elde edilerek analizler gerçekleştirilmiştir. Veriler Google Form aracılığı ile gerekli bilgilendirmeler ve izinler alındıktan sonra toplanmıştır. Öğrencilerin hafız olmalarının Arapça öğrenmelerine katkısını belirlemek amacıyla öncelikle anket sonuçlarının normal dağılım sınaması ve güvenirliliği için Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Kişisel veriler bağlamında frekans analizleri yapıp grafiklerle gösterilmiştir. Çalışmanın asıl amacı için hafız olmanın Arapça öğrenme üzerinde etkisini görebilmek amacıyla madde-toplam kolerasyonları ve madde ayırt edicilikleri saptanmaya çalışılmıştır. İlgili incelemeler SPSS aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulguların sonuçlarına bakıldığında hafız olmanın Arapça öğrenimine anlamlı katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap dili, Arapça, Hafızlık

Abstract: In this research, it was investigated whether being hafiz contributed to the learning of Arabic by the students who completed their memorization and received their memorization certificate, in the Arabic preparatory class and later in the Arabic learning phase. In this regard, the survey prepared on memorization and Arabic education was applied to students via the internet and the answer frequencies for each question were examined. The survey was applied to a total of 93 students. A five-point Likert type survey was used in the research. This research, which was conducted as a survey model, included the findings obtained as a result of the examination of the surveys. The research was conducted with students enrolled mostly at Muhammet Hamdi Yazır Anatolian Imam Hatip High School and some other schools during the summer vacation period of the 2023-2024 academic year. In the study, in addition to personal information, analyses were carried out by applying a five-point Likert type survey consisting of 43 questions to obtain their views and evaluations of memorization, Arabic and even the Arabic teacher. The data was collected via Google Form after obtaining the necessary information and permissions. In order to determine the contribution of students' memorization to their learning Arabic, the Cronbach-alpha internal consistency coefficient was first calculated to test the normal distribution and reliability of the survey results. Frequency analyses were made in the context of personal data and shown with graphs. For the main purpose of the study, item-total correlations and item discriminations were examined in order to see the effect of being hafiz on learning Arabic. Relevant analyses were carried out via SPSS. Considering the results of the findings, it has been determined that being hafiz makes significant contributions to the learning of Arabic.

Keywords: Arabic language, Arabic, memorization of the Quran

Giriş

Dil iletişim araçlarından biridir. İnsanların birbirleriyle iletişime geçmek için kullandıkları bir vazgeçilmezdir. Dilin muhteva etmediği sesler, vücut dili ifadeleri ve sima ile karşılık verilmek istenen ifadeler iletişimin gerçekleşmesinde önemli bir yer tutmalarına karşın, bunlar dilin önemiyetini asla tam olarak karşılayamazlar (Demirel, 2004:2).

Öğrenciler dil etmenlerini kullanmayı öğrenmiş olabilir ancak dili hakkını vererek kesin olarak kullanabilirler şeklinde ifade kullanmak doğru olamayabilir. Bu minvaldeki gözlemler, 20. Yüzyılın son çeyreğinin ilk kısımlarında eğitim sahasında dilsel yapı ağırlıklı yabancı dil eğitim yönteminden, iletişimsel yöntemle müteveccih bir güncellemeye katkıda bulundu (Freeman, 2006:121). Arapçanın iletişimsel yöntemle buluşması ise 20. Yüzyılın son 10 yılına dayanmaktadır.

Arapça, Sami dil (Semitik) ailesindedir. En fazla Arap Yarımadası'nda, bölgesel olarak Orta Doğu ve kuzey Afrika'da konuşulmaktadır. 58 ülkede birinci dil olan Arapça, dünyada en çok konuşulan dördüncü dildir ve yaklaşık 315 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır.

Günümüzde 30'a yakın farklı lehçeye sahip olmasına karşın "Fasih Arapça" şeklinde tabir edilen ortak yazı dili, Arap dünyası genelinde; resmi yazışmalar, resmi konuşmalar, gazete, dergi, televizyon vs. Alanlarda kullanılmaktadır. Fasih Arapça için "standart Arapça" da denilebilir.

Kutsal kitabımız Kur'an'ı Kerim'in dili olan Arapçayı öğrenmek İslam dininin öğretilerini daha doğru anlama imkanı sunabilir. Tarihi kaynakların önemli bir kısmının da Arapça olduğu göz önüne alındığında Arapça öğrenmek kişiye bu kaynaklara doğrudan erişim imkanı sunmaktadır. Geçmişte ve günümüzde evrensel konjonktüre bakıldığında da Arapça konuşulan bölgelerdeki doğal kaynaklar bu ülkelerdeki değeri ve doğal olarak onların iletişim dili olan Arapçanın da evrensel açıdan kıymetini artırmaktadır.

Arapça ile Türkçe arasındaki müşterek kelimelerin sayısı 6500'den fazladır. Bu durum ana dili Türkçe olup da Arapça öğrenmek isteyen bir kişinin işini kolaylaştırmalıdır.

Bu çalışmamızın temelini oluşturan etmenlerden biri Arapça ile Türkçe arasındaki ortak sözcüklerdir. Ülkemizde milli eğitim bakanlığı bünyesinde hafızlık eğitimleri verilmektedir. Bu eğitimlerin önemli bir kısmı ortaokul seviyesinde tamamlanmaktadır. Hafızlığını tamamlamış olan öğrencilerden bir kısmı Arapça hazırlık sınıfı olan hafızlık pekiştirme proje imam hatip liselerinde eğitimlerine ve öğrenimlerine devam etmektedirler.

Dil öğreniminde uygulanan çeşitli metotlar ile birlikte, gelişen teknolojinin de etkisiyle dil öğrenmek günümüzde, geçmişte çekmeyen radyolardan Arapça dinlemeye çalışan öğrencilerle karşılaştırıldığında çok daha kolay, hızlı ve etkili hale gelmiştir. Dil öğreniminde, filmler, diziler, şarkılar vs. gibi araçlar kullanılarak dil ve ses pekiştirme yapanların sayısı hiç de az değildir.

Hafız bir öğrencinin hafızasındaki, bir başka deyişle Kur'an-ı Kerim'deki kelimelerin tekrarsız toplam sayısı 6287, tekrarlarla birlikte toplam sayıları ise 49939'dur (Mamiş, 2007:125). Bu sayı bir yabancı dil öğreniminde hiçte azımsanacak bir sayı değildir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V) 'in irthallerinin akabinde, Kur'an-ı Kerim'in hafızalardan silinme korkusu sebebiyle hafızlık müessesesi ortaya çıkmıştır. Zaten "Hafız", sözcük manası bakımından muhafaza eden, koruyan ve ezberleyen manalarını muhteva etmektedir. (Bozkurt, 1997:15, s. 74-75).

Hafız kelimesi Kur'an-ı Kerim'de lügat manasında muhtelif ayet-i kerimelerde muhteva olmakta ve üç ayeti-i kerimede Allah(c.c)'in vasfı olarak zikredilmektedir. (Bozkurt, Hafızlık, 15/74). Bunlar; "Allah, hafızların (koruyanların) en hayırlısıdır" (Yusuf, 12/64), "O zikri (Kur'an'ı) biz indirdik ve Onun koruyucusu da elbette biziz!" (Hicr,15/9) ve "Kendisi için dalgıçlık ve daha başka birtakım işler yapan bazı cinleri (şeytanları) da onun emrine verdik. Biz onları gözetim altında tutardık" (Enbiya, 21/82). Ayrıca hadis-i şerif nakil ve aktarımını meslek edininip çok sayıda hadis-i şerifi hafızasında tutan kimseler hadis ilmi lügatinde de hafız olarak nitelendirilmektedir.

Bu bağlamda hafızlığa mevzu bahis olan Kur'an'ın ve mezkur kelime ile birlikte kullanılagelen, ilgili diğer kelimelerin de manasına bakmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Terim olarak ise; "Allah, tarafından Cibril-i Emîn vasıtasıyla keyfiyeti malum olmayan hallerde, peygamber Hz. Muhammed'e (S.A.V) indirilen, okunmasıyla dahi ibadet kabul edilen, Sûre-i Fatiha ile başlayıp Nas Suresi ile biten, başkalarının benzerini getirmekte aciz kaldığı Arapça mu'ciz bir kelimedir" (Birişik, "Kur'an", 26, 384)

Kur'an-ı Kerim'in münhasır ifadesi ile ise Kur'an; hakkında hiçbir şüphe olmayan (Bakara, 2/2), ne önünden ne de arkasından batılın ilişemediği (Fussilet, 41/42), ondan daha doğru sözlü kimsenin bulunmadığı (Nisa, 4/87,122) Allah'ın katından, ayetlerinin düşünülmesi ve akıl sahipleri öğüt ve ibret alsınlar diye (Sa'd, 38/29) gönderilen kutsal bir kitaptır. Ayrıca Kur'an kelimesinin türediği "K R E" kökünden türeyen, Kıraat; okumak, Kari ve Kurra; okuyan-okuyucu, Daru'l-Kurra veya Daru'l-Kur'an ise Kur'an okunan ve Kur'an ilimlerinin tahsil edildiği yer manalarına gelmektedir (İbn Manzur, Lisanu'l-Arab, c.1, s. 128).

Bu tanımlardan sonra araştırmamızın konusu olan hafız kavramını; Kur'an'ı tümüyle ezberlemiş ve hafızasında koruyan kimselerin müsemma olduğu isim olarak, hafızlığın da Kur'an-ı Kerim ezberleme eğitimi minvalinde incelendiğinde, önceleri hafızların "Kurra" olarak adlandırıldıkları görülmektedir. (Önkal, 2000:40; Canan, 2004:51). İslam'ın ortaya çıkışından günümüze değin "hafızlık" gerek halk arasında gerek resmi olarak ciddi anlamda değer görmüştür. Hafızlığa yukarıda anlatıldığı üzere değer atfedilmesinin sebeplerinin başında, Hz. Peygamberin (S.A.V) icraları, sözleri ve nasihatleri gelmektedir. Buna ek olarak Kur'an'ın malik olduğu nitelikler ve namazlarda gerekli olan Kur'an-ı Kerim kıraat zaruryeti de Kur'an'ın her yaşta hafızalara kaydedilmesi konusunda etkin olarak yerini almıştır.

Cumhuriyetin ilanının hemen akabinde yeni tesis edilen Türkiye Cumhuriyeti muhtelif mevzularda olduğu gibi tedrisat sahasında da köklü değişiklikler yaptı. Bu şekilde Daru'l-Kurra ve bu alanda eğitim veren mekanlar da kapatıldı.

Diğer öğretim gereksinimlerinin yerlerini tutacak daha yeni okullar açılırken Daru'l- Kurraların karşılığı olacak herhangi bir eğitim merkezine yer verilmedi. Bu bağlamda hafızlık öğretimi okul olarak olmasa da Kur'an Kursu şeklinde faaliyetlerini sürdürmüş oldu. 1928 yılında harf inkılabının kanun olarak kabul edilmesi ile eğitimde Arapça okumak ve yazmak serbest olmaktan çıktı ve bunun bir sonucu olarak mevcut Kur'an Kurslarının kapılarına mühür vuruldu. Fakat 10. Aralık 1930 tarihinde "12 yaşından küçüklerle hiçbir şey öğretilmemek, 12 yaşından büyüklere ise sadece Kur'an-ı Kerim ve namaz sure ve dualarını –sıkı kontroller altında- öğretebilmeleri için bazı hoca efendilere izin verildi". Daha sonra o dönemin Diyanet İşleri Başkanı R. Börekçi'nin kişisel gayret ve çabaları ile 1932 senesinde bahsettiğimiz eğitim Kur'an Kursu şeklinde tekrar faaliyetlerine başlamış ve sayıları dokuza yükselmiştir (Baltacı, 2000:16).

1950 de ülkede meydana gelen siyasi değişikliğin getirdiği hava ile Kur'an Kurslarının n sayısı hızla arttı. 1965'te Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve görevleri hakkında çıkan 633 sayılı kanundan sonra yayınlanan bir yönetmelikle Kur'an Kursları bir yönetmeliğe ulaştı.

Bütün bu pozitif etkinliklere rağmen hafızlık öğretimi, Kur'an Kurslarının içinde hak ettiği veya daha önceleri yaşadığı faal günlere dönemedi. Evvelinde ismine okullar açılan hafızlık eğitimi, son yüzyılda ülkemizde yalnızca hafızlık eğitiminin verildiği ayrı bir eğitim merkezine bile sahip olamadı. Kur'an Kurslarının içinde kendi isteği olan öğrenci olursa diğer öğrencilerin arasında eğitimlerini sürdürdüler. Bu şekilde teoride Kur'an Kursları, pratikte ise hafızlık eğitimi örgün din eğitimi etkinliği olmaktan çıkarılmış, yaygın din eğitimi faaliyeti olarak ifade edilebilecek bir duruma gelmiştir.

Günümüzde hafızlık eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an Kurslarında ve bazı cemaatlerin kurslarında yapılmaktadır. Fakat DİB'e bağlı olmayan kurslarla ilgili herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Bunun dışında çok az miktarda mescitlerde veya özel bir eğitimde hafızlık yapan talebelerin varlığı da bilinmektedir. Ancak bunların sayısı dikkate alınacak kadar fazla değildir.

21. Yüzyılda hafızlık eğitimi, genel hedeflerle açılmış Kur'an Kurslarının arasında, başkalarından ayrı olarak değerlendirilen bir topluluk veya bir kısım olarak sürdürülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada varılan sonuçların tarafsız ve bilimsel gerçeklik seviyesinde olması için betimsel araştırma metodu kullanılmıştır. Betimsel araştırma, çalışılan mevzunun mevcut haline ilişkin hipotezlerin kontrolü için verileri bir araya toplamayı icap ettirir. İşte bu bağlamda Hafızlığı tamamlamış ve proje imam hatip liselerinde hazırlık sınıfı Arapça dahil olmak üzere Arapça öğretimi alan öğrencilerin, Arapça öğrenme esnasında hafız olmalarının dil öğrenimine olan katkısını ortaya koymak amacıyla, hafız olmanın Arapça öğrenmeye katkısının olup olmadığına dair hipotezleri test edilmiştir. Bu açıdan nicel bir yapıya sahip olacak olan araştırmanın sonuçlarına büyük oranda anket sorularından elde edilmiş verilerden hareketle ulaşmayı hedeflemekle birlikte, araştırma alanına dair gözlemlerden de faydalanılmıştır. (Balci, 2016, s. 242)

Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9. ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi

Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, Arapça öğrenmeye ilgi duyan, Arapça bilgi düzeyini sürekli geliştirmeye istekli, başkalarıyla iş birliği yaparak birlikte öğrenen ve öz güvenle günlük yaşantısında düzeyine uygun olarak Arapçayı konuşabilen, bunun yanı sıra düzeyine uygun olarak İslami kaynaklardan da istifade edebilen bireyler yetiştirmektir.

Programın Temel Yaklaşımı

Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9 ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı, *iletişimsel yaklaşım* temel alınarak hazırlanmıştır. Bu, dilin kullarını öğretmek yerine kullanımını önemsemek anlamına gelmektedir. Zira dil, iletişimi sağlayan sosyal bir olgudur. Bu nedenle dil öğretimi, iletişimi sağlama hedefiyle tüm soruları cevaplayacak bir anlayışla kurgulanmalıdır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9 ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı, iletişimsel yaklaşımın yanı sıra öğrenilenlerin tekrar edilmesine

ve aşamalı olarak yeni bilgilerin öğrenilenlere ilave edilmesine dayanan “sarmal yaklaşımı” da temel almaktadır.

İletişimsel yaklaşımlara ek olarak programda; yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta olmak üzere öğrenci merkeze alınarak dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerine yoğunlaştırılmıştır. Ayrıca Avrupa Dil Konseyi tarafından OBM'nin uygulanması için öngördüğü Avrupa dilleri arasında Arap Dilinin yer almamasına karşın, genel geçer dil öğrenme aşamaları ve dil edinim düzeylerinin evrenselliği göz önünde bulundurularak adı geçen bağlamlar bazında Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nden (OBM) yararlanılmıştır.

İletişimsel Yaklaşımın Temel Alınması

İletişimsel yaklaşıma göre dilin kuralları değil, iletişimi sağlamak üzere kullanılması önemlidir. Yani dilin asıl işlevi sözlü ve yazılı iletişimi sağlamaktır.

İletişimsel yaklaşıma göre öğrenciler, kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini buldukları ortamlarda kullanmaya yönlendirilir. Yani öğrenciler için iletişim; ihtiyaçların karşılanması, toplumsal hayatın oluşması ve sürdürülmesi sürecidir.

İletişimsel yaklaşıma göre öğrenci iletişim esnasında dilin kullanımını keşfetmelidir. Bu da her fırsatta öğrencinin iletişim ortamında kalmasını sağlamak üzere sınıf içinde ve dışında etkinlikler yapılması anlamına gelmektedir.

Bunun için, oluşturulacak alıştırmalarda konuşma, yazma, dinleme ve okuma etkinliklerine mümkün olduğunca eşit oranda yer verilmelidir.

Dinleme, Konuşma, Okuma ve Yazma Becerilerine Odaklanma

Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9 ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı ile öğrencilerin dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerini kazanmaları amaçlanmıştır. Öğrencilerin bu becerileri kullanarak kendilerini bilişsel, sosyal ve duyuşsal yönden geliştirmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca Arapça öğrenimine karşı olumlu tavır kazanmaları, gelecekte dört temel dil becerisini de dengeli bir şekilde kullanarak etkili iletişim kurmaları beklenmektedir.

Öğrenci Merkezilik

Öğrenci merkezli eğitim; her öğrencinin farklı zaman, tarz ve hızda öğrenebileceği ilkesine dayalı, öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerini ve iş birliğine yatkın olmalarını esas alan bir yaklaşımdır. Buna göre öğretmen; öğrencilerin güncel ilgi ve ihtiyaçlarını belirleyen, farklılıklarını or-

taya çıkararak, çalışmalarını planlayan ve gerekli ortamı hazırlayarak süreci başlatıp yürüten ve sonuçlandırıp değerlendiren bir rehber durumundadır.

Kazanımlar; dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek amacıyla öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin hafız olmalarının Arapça öğrenmelerine katkısını belirlemek amacıyla öncelikle anket sonuçlarının normal dağılım sınavı ve güvenilirliği için Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Kişisel veriler bağlamında frekans analizleri yapılarak grafiklerle gösterilmiştir. Çalışmanın asıl amacı için hafız olmanın Arapça öğrenme üzerinde etkisini görebilmek için madde-toplam korelasyonları ve madde ayırt edici özellikleri tahlil edilmiştir. İlgili analizler SPSS aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

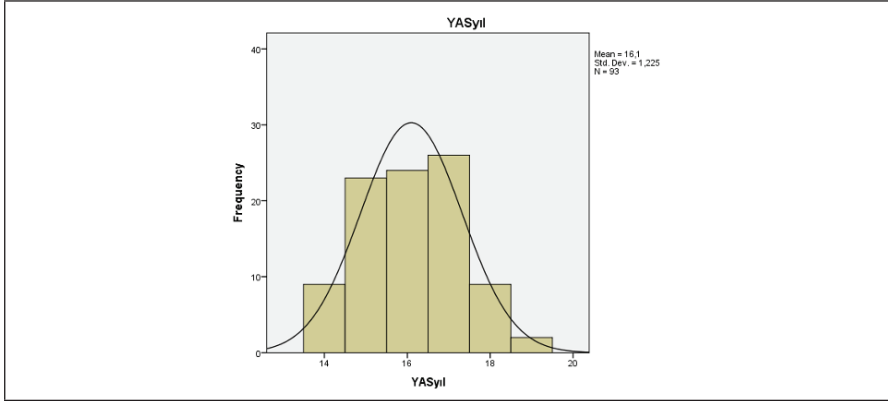
Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin hepsi erkektir. Hafızlık projesi okulunda karma eğitim olmadığından cinsiyet değişkeni sorulmamıştır. Çalışmada yer alan 93 öğrencinin 9'u (%9,7) 14 yaşında, 23'ü (%24,7) 15 yaşında, 24'ü (%25,8'i) 16 yaşında, 26'sı (%28,0) 17 yaşında, 9'u (%9,7) 18 yaşında ve 2'si (%2,2) 19 yaşındadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımları Tablo 1 ve Şekil 2'de yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşları

YAŞ	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
14	9	9,7	9,7
15	23	24,7	34,4
16	24	25,8	60,2
17	26	28,0	88,2
18	9	9,7	97,8
19	2	2,2	100,0
Toplam	93	100,0	

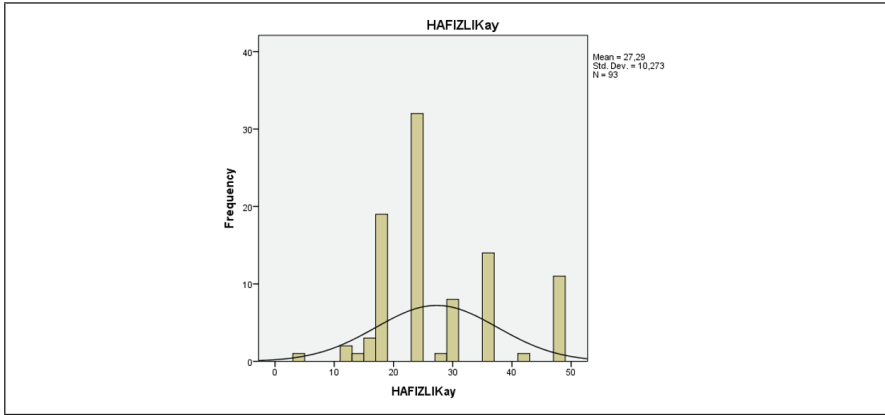

Şekil 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları grafiği

Öğrencilere hafızlığı ne kadar sürede tamamladıkları sorulmuştur. Öğrencilerin neredeyse üçte biri 24 ayda hafız olmuşlardır. Araştırmamıza katılan öğrencilerden 11'i (%11,8) 48 ayda hafızlıklarını tamamlarken yalnızca 1 öğrenci 4 ayda hafız olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin geneline bakarak yola çıkarsak öğrenciler hafızlığı ortalama yaklaşık 24 ayda tamamlamıştır. Hafızlığı 24 ay ve altında hafızlığı tamamlayan öğrencilerin toplam yüzdesi %62,4 iken, 24 ay üstünde ve 48 ay altında hafızlığı tamamlayan öğrencilerin toplam yüzdesi %37,6 bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin hafızlığı ne kadar sürede tamamladıkları ile ilgili dağılımlar Tablo 2 ve Şekil 3'de yer almaktadır.

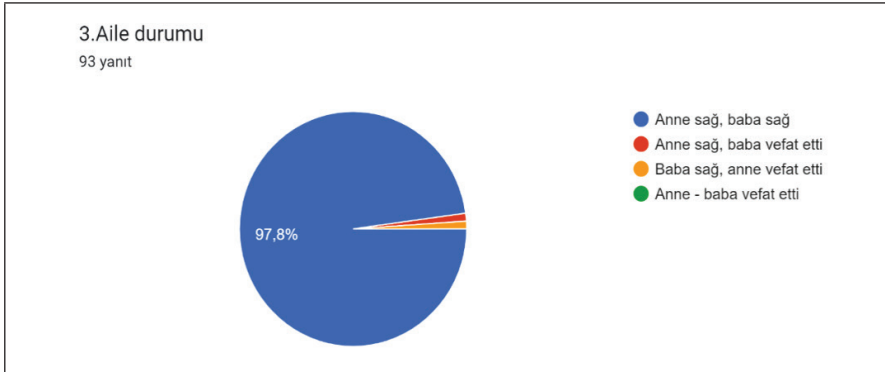
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Hafızlığı Tamamlama Süreleri (Ay)

SÜRE	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
4	1	1,1	1,1
12	2	2,2	3,2
13	1	1,1	4,3
15	3	3,2	7,5
18	19	20,4	28,0
24	32	34,4	62,4
28	1	1,1	63,4
30	8	8,6	72,0
36	14	15,1	87,1
42	1	1,1	88,2
48	11	11,8	100,0
Toplam	93	100,0	

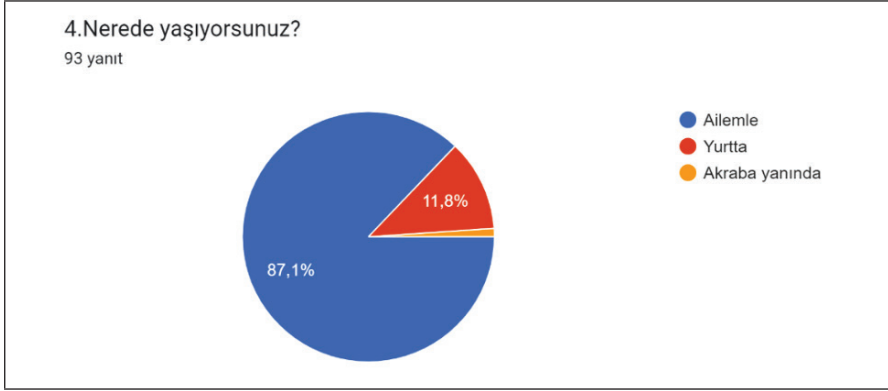

Şekil 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin hafızlığı tamamlama süreleri (ay) grafiği

Öğrencilerin 91'inin anne babası sağken, 1 tanesinin annesi 1 tanesinin de babası vefat etmiştir. Eğitimlerine devam ederken nerede yaşadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin 81'i (%87,1) ailesiyle yaşarken, 11'i (%11,8) yurttta ve 1'i (%1,1) akraba yanında yaşamaktadır. Bu bilgilere ilişkin veriler Şekil 4 ve Şekil 5'de gösterilmiştir.

Şekil 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile durumları grafiği

Şekil 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yer bilgisi grafiği

Çalışmamızda tek değişkenli normallik teorisi betimsel analizlerden çarpıklık ve basıklık katsayıları yöntemiyle incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin $[-2,2]$ aralığında olması tek değişkenli normallik varsayımın sağlandığını gösterir (George & Mallery, 2010). Tüm maddeler için çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin $[-2,2]$ arasında yer aldığı görülmüş ve bu durum tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Ayrıca çok değişkenli normallik varsayımı Bartlett Küresellik Testi ile kontrol edilmiştir. Bartlett Küresellik Testi sonucu manidar çıkmıştır ($X^2_{9381}=578,64, p<,01$). Bu da çok değişkenli normallik varsayımının sağlandığını göstermektedir. Çok değişkenli normallik varsayımının sağlanmış olması, doğrusallık varsayımının da sağlandığı şeklinde yorumlanmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2018). Çoklu bağlantı problemini sınamak için Tolerans değerleri incelenmiş ve bu değerlerin maddelerin tümü için ,10'dan büyük olduğu görülmüştür. Bu durum çoklu bağlantı problemi olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygunluğunun belirlenmesi için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Test sonucunda KMO değeri ,807 olarak bulunmuştur. Literatürde ,80 ve ,90 arasındaki KMO değerleri "iyi" olarak yorumlandığından (Çokluk vd., 2018), verinin faktörleştirmeye uygun olduğuna karar verilmiştir.

Tek değişkenli normallik varsayımı betimsel istatistiklerden çarpıklık ve basıklık katsayıları yoluyla incelenmiştir. Tüm maddeler için çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin $[-2,2]$ arasında yer aldığı görülmüş ve bu durum tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çok değişkenli normallik varsayımı Bartlett Küresellik Testi ile kontrol edilmiştir. Bartlett Küresellik Testi sonucu manidar çıkmıştır ($X^2_{9381}=578,64$, $p<,01$). Çoklu bağlantı problemini sınamak Tolerans değerleri incelenmiş ve bu değerlerin maddelerin tümü için ,10'dan büyük olduğu görülmüştür. Bu durum çoklu bağlantı problemi olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmanın ikinci amacı olan güvenilirliğin belirlenmesi için ilk olarak iç tutarlılık anlamında güvenilirlik kanıtı sunan Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır.

Güvenirlik çalışması kapsamında; 43 madde olarak toplamda 93 öğrenciye uygulanan ölçeğin geneline ilişkin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (iç tutarlılık) 0,789 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olan ölçümlerin güvenilir olduğu kabul edildiği (Bernardi, 1994) göz önünde bulundurulduğunda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Ölçeğin güvenilirliği madde – toplam korelasyonu ve %27'lik alt (n=25) – üst (n=25) grup madde ayırt edicilik değerleri ile de ayrıca incelenmiştir. Ölçekte yer alan her bir maddeye ait madde – toplam korelasyonu ve %27'lik alt – üst grup puanları arasındaki farka ilişkin t testi değerleri $p<0.0001$ olacak şekilde anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu da maddelerin tamamının ayırt edici olduğuna işaret etmektedir. Yapılan analizlerin tümü ölçme aracının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın asıl amacına yönelik yapılacak korelasyon analizi için anket maddelerinden S25, S26, S29, S38, S42, S43 ters kodlanarak düzeltilmiştir. Hafızlığın Arapça öğrenimine katkısına bakılacağından bu iki kavramı temsil edecek maddeler şu şekilde sınıflandırılmıştır:

Hafızlık: S3 + S5 + S6 + S7 + S25 + S26 + S29 + S30 + S32 + S39 + S42 + S43

Arapça Öğrenme: S1 + S2 + S4 + S8 + S9 + S10 + S11 + S12 + S13 + S14 + S15 + S16 + S17 + S18 + S19 + S20 + S21 + S22 + S23 + S24 + S27 + S28 + S31 + S33 + S34 + S35 + S36 + S37 + S38 + S40 + S41

Tablo 3'te araştırmaya katılan öğrencilerin hafızlığa yönelik tutumları ile Arapça öğrenme tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmış olan korelasyon analizine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Sonucun +1 çıkması iki değişken arasında kuvvetli olumlu ilişkinin bulunduğunu, -1 ise kuvvetli olumsuz ilişkinin bulunduğunu gösterir. Korelasyon katsayısı 0 'a yaklaştıkça ilişkinin kuvveti zayıflar, sıfır ise iki değişken arasında doğrusal bir ilişkinin olmadığını gösterir.

Tablo 3'te de görüldüğü gibi öğrencilerin hafızlığa yönelik tutumları ile Arapça öğrenme tutumları arasındaki ilişki orta düzeyde, pozitif ve anlamlı-

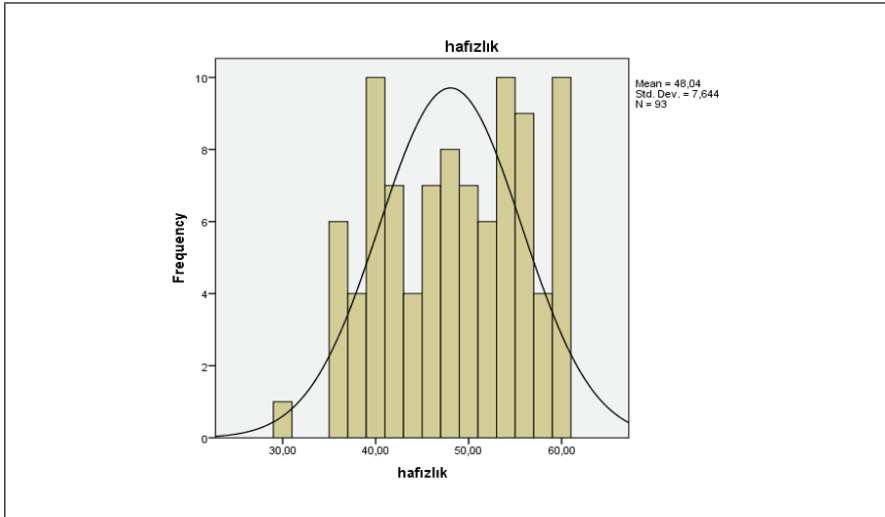
dır. Öğrencilerin hafız olması onları Arapça öğrenmeye teşvik eden bir olgu olarak görülebilir. Öğrencinin kişisel ilgisi, akademik başarı istemesi ya da sadece dersi geçmek onlara bu yönde yanıt vermesine yönlendirmiş olabilir. Ayrıca anket maddelerinin içeriğinden de anlaşılacağı gibi ders öğretmenine olan pozitif bakış açısı da Arapça öğrenmeye daha ılımlı bakmaya neden olmuş olabilir. Hafızlık ve Arapça öğrenme arasında kuvvetli bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 3: Hafızlık ve Arapça Öğrenme Arasındaki İlişki (Pearson r)

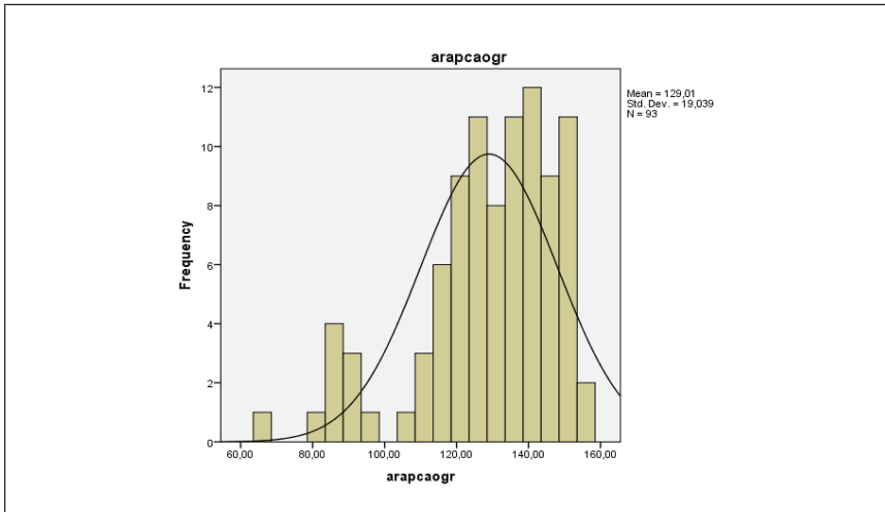
		Hafızlık	Arapça Öğrenme
Hafızlık	Pearson Correlation	1	,445**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	93	93
Arapça Öğrenme	Pearson Correlation	,445**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	93	93

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anket 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahip olan ve 1'den (asla) 5'e (kesinlikle) doğru puanlaması yapılan bu ankette hafızlığa ve Arapça öğrenmeye karşı bakış açılarını öğrenmede alınabilecek en yüksek puan 215, en düşük puan ise 43'tür. Maddelerden bazıları olumsuz ifadeye sahip olduğundan ters kodlama yapılmıştır. Hafızlık alt boyuttan alınabilecek puan aralığı 30-60 iken, alınan en düşük puan 30 en yüksek puan ise 60'tır. Bu alt boyuttan alınan toplam puan öğrencilerin hafızlığa karşı algı puanını vermektedir. Öğrencilerin hafızlık bağlamında algısının yüksek düzeyde olduğu bulunup Şekil 6'da gösterilmiştir ($\bar{x}=48,04$). Arapça öğrenme alt boyuttan alınabilecek puan aralığı 31-155 iken, alınan en düşük puan 66 en yüksek puan ise 155'tir. Bu alt boyuttan alınan toplam puan öğrencilerin Arapça öğrenmeye karşı algı puanını vermektedir. Öğrencilerin bu bağlamında algısının yüksek düzeyde olduğu bulunup Şekil 7'de gösterilmiştir ($\bar{x}=129,01$).

Şekil 6. Öğrencilerin hafızlığa karşı algı puanı (30-60)

Şekil 7. Öğrencilerin hafızlığa karşı algı puanı (31-155)

Öğrencilerin Hafızlığa ve Arapça Öğrenmeye Yönelik Görüşleri

Tablo 4: Öğrencilerin, “Hafızlık Proje Okulunda Okumam Arapça Öğrenmeme Katkı Sağlıyor.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Kararsızım	12	12,9	14,0
Katılıyorum	28	30,1	44,1
Kesinlikle Katılıyorum	52	55,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık proje okulunda okumam Arapça öğrenmeme katkı sağlıyor.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=52) %55,9’u kesinlikle katılıyorum, (n=28) %30,1’i katılıyorum, (n=12) %12,9’u kararsızım ve sadece 1’i katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%86) hafızlık proje okulunda okumalarının Arapça öğrenmelerine katkı sağladığını belirtmektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin, “Derste Öğrendiğim Arapça Konularını Kur’an-ı Kerim Okurken Pekiştiriyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	8	8,6	10,8
Kararsızım	14	15,1	25,8
Katılıyorum	34	36,6	62,4
Kesinlikle Katılıyorum	35	37,6	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Derste öğrendiğim Arapça konularını Kur’an-ı Kerim okurken pekiştiriyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=35) %37,6’sı kesinlikle katılıyorum, (n=34) %36,6’sı katılıyorum, (n=14) %15,1’i kararsızım, (n=8) %8,6’sı katılmıyorum ve (n=2) %2,2’si asla

katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%74,2) derste öğrendikleri Arapça konularını Kur'an-ı Kerim okurken pekiştirdiğini belirtmektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin, “Hafızlık Yaparken Kur'an-ı Kerim'i Anlıyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	5	5,4	9,7
Kararsızım	32	34,4	44,1
Katılıyorum	25	26,9	71,0
Kesinlikle Katılıyorum	27	29,0	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık yaparken Kur'an-ı Kerim'i anlıyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=27) %29 kesinlikle katılıyorum, (n=25) %26,9 katılıyorum, (n=32) %34,4 kararsızım, (n=5) %5,4 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%55,9) hafızlık yaparken Kur'an-ı Kerim'i anladığını belirtmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin, “Kur'an-ı Kerim’de Geçen Bir Kelimeyi Arapça Dersinde Öğrendiğimde Anlamını Unutmuyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	5	5,4	5,4
Katılmıyorum	1	1,1	6,5
Kararsızım	18	19,4	25,8
Katılıyorum	23	24,7	50,5
Kesinlikle Katılıyorum	46	49,5	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’de geçen bir kelimeyi Arapça dersinde öğrendiğimde anlamını unutmuyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=46) %49,5 kesinlikle katılıyorum, (n=23) %24,7 katılıyorum, (n=18) %19,4 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=5) %5,4 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%74,2) Kur’an-ı Kerim’de geçen bir kelimeyi Arapça dersinde öğrendiklerinde anlamını unutmadığını belirtmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin, “Sınıftaki Arkadaşlarımın da Hafız Olması Arapça Öğrenmemi Olumlu Etkilemektedir.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	8	8,6	12,9
Kararsızım	15	16,1	29,0
Katılıyorum	23	24,7	53,8
Kesinlikle Katılıyorum	43	46,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Sınıftaki arkadaşlarımın da hafız olması Arapça öğrenmemi olumlu etkilemektedir.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=43) %46,2 kesinlikle katılıyorum, (n=23) %24,7 katılıyorum, (n=15) %16,1 kararsızım, (n=8) %8,6 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%70,9) sınıftaki arkadaşlarının da hafız olması Arapça öğrenmelerini olumlu etkilediğini belirtmektedir.

Tablo 9: Öğrencilerin, “Hafız Olmanın Getirdiği Ezber Tekniklerim Arapça Öğrenmemde Olumlu Katkı Sağlıyor.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	1	1,1	3,2
Kararsızım	7	7,5	10,8
Katılıyorum	27	29,0	39,8
Kesinlikle Katılıyorum	56	60,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafız olmamın getirdiği ezber tekniklerim Arapça öğrenmemde olumlu katkı sağlıyor.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=56) %60,2 kesinlikle katılıyorum, (n=27) %29,0 katılıyorum, (n=7) %7,5 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%89,2) hafız olmalarının getirdiği ezber tekniklerim Arapça öğrenmelerinde olumlu katkı sağladığını belirtmektedir.

Tablo 10: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim’de Geçen Bir Kelimeyi Geçmeyen Bir Kelimeye Göre Daha Kolay ve Hızlı Öğreniyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	2	2,2	4,3
Kararsızım	16	17,2	21,5
Katılıyorum	20	21,5	43,0
Kesinlikle Katılıyorum	53	57,0	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’de geçen bir kelimeyi geçmeyen bir kelimeye göre daha kolay ve hızlı öğreniyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=53) %57,0 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=16) %17,2 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%78,5) Kur’an-ı Kerim’de geçen bir kelimeyi geçmeyen bir kelimeye göre daha kolay ve hızlı öğrendiğini belirtmektedir.

Tablo 11: Öğrencilerin, “Dilbilgisi Kurallarını Kur’an-ı Kerim’de Geçen Ayetlerden Örneklerle Daha İyi Kavıyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	6	6,5	6,5
Katılmıyorum	3	3,2	9,7
Kararsızım	13	14,0	23,7
Katılıyorum	32	34,4	58,1
Kesinlikle Katılıyorum	39	41,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Dilbilgisi kurallarını Kur’an-ı Kerim’de geçen ayetlerden örneklerle daha iyi kavıyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=39) %41,9 kesinlikle katılıyorum, (n=32) %34,4 katılıyorum, (n=13) %14,0 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum ve (n=6) %6,5 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%76,3) dilbilgisi kurallarını Kur’an-ı Kerim’de geçen ayetlerden örneklerle daha iyi kavradığını belirtmektedir.

Tablo 12: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz, Arapça Dersini Kur’an-ı Kerim Bağlantılı İşler.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	3	3,2	4,3
Kararsızım	14	15,1	19,4
Katılıyorum	16	17,2	36,6
Kesinlikle Katılıyorum	59	63,4	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz Arapça dersini Kur’an-ı Kerim bağlantılı işler.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=59) %63,4 kesinlikle katılıyorum, (n=16) %17,2 katılıyorum, (n=14) %15,1 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80,6) öğretmenlerinin Arapça dersini Kur’an-ı Kerim ile bağlantılı işlediğini belirtmektedir.

Tablo 13: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz, Kur’an-ı Kerim Ayetlerinde Geçen Sözcükleri Kullanarak Ders İşler.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	1	1,1	4,3
Kararsızım	13	14,0	18,3
Katılıyorum	18	19,4	37,6
Kesinlikle Katılıyorum	58	62,4	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz, Kur’an-ı Kerim ayetlerinde geçen sözcükleri kullanarak ders işler.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=58) %62,4 kesinlikle katılıyorum, (n=18) %19,4 katılıyorum, (n=13) %14,0 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%81,6) öğretmenlerinin Kur’an-ı Kerim ayetlerinde geçen sözcükleri kullanarak ders işlediğini belirtmektedir.

Tablo 14: Öğrencilerin, “Derslerimizde Öğretmenimiz Ayetleri Akıllı Tahtadan Açar ve Ayet Üzerinden Yeni Öğrendiğimiz Kelimeleri Gösterir.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	4	4,3	8,6
Kararsızım	13	14,0	22,6
Katılıyorum	27	29,0	51,6
Kesinlikle Katılıyorum	45	48,4	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Derslerimizde öğretmenimiz ayetleri akıllı tahtadan açar ve ayet üzerinden yeni öğrendiğimiz kelimeleri gösterir.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=45) %48,4 kesinlikle katılıyorum, (n=27) %29,0 katılıyorum, (n=13) %14,0 kararsızım, (n=4) %4,3 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%77,4) derslerinde öğretmenlerinin ayetleri akıllı tahtadan açıp ayet üzerinden yeni öğrendikleri kelimeleri gösterdiğini belirtmektedir.

Tablo 15: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz Bizim Bildiğimiz Halde Farkında Olmadığımız Bilgileri Söyleyerek Öğrenmemizi Hızlandırır.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	1	1,1	5,4
Kararsızım	8	8,6	14,0
Katılıyorum	24	25,8	39,8
Kesinlikle Katılıyorum	56	60,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz bizim bildiğimiz halde farkında olmadığımız bilgileri söyleyerek öğrenmemizi hızlandırır.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=56) %60,2 kesinlikle katılıyorum, (n=24) %25,8 katılıyorum, (n=8) %8,6 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%86,0) öğretmenlerinin öğrenciler bildikleri halde farkında olmadıkları bilgileri söyleyerek öğrenmelerini hızlandırdığını belirtmektedir.

Tablo 16: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz Yeni Konuyu Kuranı Kerim’le İlişkilendirerek Öğretir.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	5	5,4	7,5
Kararsızım	8	8,6	16,1
Katılıyorum	26	28,0	44,1
Kesinlikle Katılıyorum	52	55,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz yeni konuyu Kuranı Kerim’le ilişkilendirerek öğretir.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=52) %55,9 kesinlikle katılıyorum, (n=26) %28,0 katılıyorum, (n=8) %8,6 kararsızım, (n=5) %5,4 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%83,9) öğretmenlerinin yeni konuyu Kuranı Kerim’le ilişkilendirerek öğrettiğini belirtmektedir.

Tablo 17: Öğrencilerin, “Kuranı Kerim Dinlerken Arapça Dinleme Becerilerimin Geliştiğini Düşünüyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	6	6,5	10,8
Kararsızım	13	14,0	24,7
Katılıyorum	28	30,1	54,8
Kesinlikle Katılıyorum	42	45,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kuran’ı Kerim dinlerken Arapça dinleme becerilerimin geliştiğini düşünüyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=42) %45,2 kesinlikle katılıyorum, (n=28) %30,1 katılıyorum, (n=13) %14,0 kararsızım, (n=6) %6,5 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%75,3) Kuran’ı Kerim dinlerken Arapça dinleme becerilerinin geliştiğini düşündüklerini belirtmektedir.

Tablo 18: Öğrencilerin, “Öğretmeniz, Arapça Dersinde Kuran’ı Kerim Ezberimizi Pekiştirmektedir.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	4	4,3	4,3
Katılmıyorum	9	9,7	14,0
Kararsızım	25	26,9	40,9
Katılıyorum	25	26,9	67,7
Kesinlikle Katılıyorum	30	32,3	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmeniz Arapça dersinde Kuran’ı Kerim ezberimizi pekiştirmektedir.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=30) %32,3 kesinlikle katılıyorum, (n=25) %26,9 katılıyorum, (n=25) %26,9 kararsızım, (n=9) %9,7 katılmıyorum ve (n=4) %4,3 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%59,2) öğretmenlerinin Arapça dersinde Kuran’ı Kerim ezberlerini pekiştirdiğini belirtmektedir.

Tablo 19: Öğrencilerin, “Arapça Dersini Kuran-ı Kerim’e Olan İlgimden Dolayı Çok Dikkatli Takip Ediyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	3	3,2	4,3
Kararsızım	18	19,4	23,7
Katılıyorum	34	36,6	60,2
Kesinlikle Katılıyorum	37	39,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Arapça dersini Kur’an-ı Kerim’e olan ilgimden dolayı çok dikkatli takip ediyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=37) %39,8 kesinlikle katılıyorum, (n=34) %36,6 katılıyorum, (n=18) %19,4 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%76,4) Arapça dersini Kur’an-ı Kerim’e olan ilgilerinden dolayı çok dikkatli takip ettiklerini belirtmektedir.

Tablo 20: Öğrencilerin, “Öğretmenimizin Arapça Becerileri ve Arap Ülkelerindeki Deneyimleri Arapça’ya Olan İlgimi Arttırmaktadır.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	2	2,2	4,3
Kararsızım	11	11,8	16,1
Katılıyorum	17	18,3	34,4
Kesinlikle Katılıyorum	61	65,6	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimizin Arapça becerileri ve Arap ülkelerindeki deneyimleri Arapçaya olan ilgimi arttırmaktadır.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=61) %65,6 kesinlikle katılıyorum, (n=17) %18,3 katılıyorum, (n=11) %11,8 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%83,9) öğretmenlerinin Arapça becerileri ve Arap ülkelerindeki deneyimlerinin Arapçaya olan ilgilerini arttırdığını belirtmektedir.

Tablo 21: Öğrencilerin, “Derste Kur’an-ı Kerim’de Geçen Kısa Hikayelerin Arapça Anlatımı Çok İlgimi Çekiyor.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Kararsızım	17	18,3	20,4
Katılıyorum	25	26,9	47,3
Kesinlikle Katılıyorum	49	52,7	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Derste Kur’an-ı Kerim’de geçen kısa hikayelerin Arapça anlatımı çok ilgimi çekiyor.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=49) %52,7 kesinlikle katılıyorum, (n=25) %26,9 katılıyorum, (n=17) %18,3 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%79,6) derste Kur’an-ı Kerim’de geçen kısa hikayelerin Arapça anlatımının çok ilgilerini çektiğini belirtmektedir.

Tablo 22: Öğrencilerin, “Arapça Kitabında Geçen Kelimeleri Kur’an-ı Kerim’de Bulmak Beni Mutlu Ediyor.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	2	2,2	4,3
Kararsızım	9	9,7	14,0
Katılıyorum	20	21,5	35,5
Kesinlikle Katılıyorum	60	64,5	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Arapça kitabında geçen kelimeleri Kur’an-ı Kerim’de bulmak beni mutlu ediyor.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=60) %64,5 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=9) %9,7 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%86,0) Arapça kitabında geçen kelimeleri Kur’an-ı Kerim’de bulmak onları mutlu ettiğini belirtmektedir.

Tablo 23: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim okurken derste öğrendiğim kelimeleri ve anlamlarını pekiştirmiş oluyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	3	3,2	5,4
Kararsızım	22	23,7	29,0
Katılıyorum	22	23,7	52,7
Kesinlikle Katılıyorum	44	47,3	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim okurken derste öğrendiğim kelimeleri ve anlamlarını pekiştirmiş oluyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=44) %47,3 kesinlikle katılıyorum, (n=22) %23,7 katılıyorum, (n=22) %23,7 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%71,0) Kur’an-ı Kerim okurken derste öğrendikleri kelimeleri ve anlamlarını pekiştirdiklerini belirtmektedir.

Tablo 24: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim’de Geçen Diyalogları Anlayabiliyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	5	5,4	5,4
Katılmıyorum	5	5,4	10,8
Kararsızım	26	28,0	38,7
Katılıyorum	32	34,4	73,1
Kesinlikle Katılıyorum	25	26,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’de geçen diyalogları anlayabiliyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=25) %26,9 kesinlikle katılıyorum, (n=32) %34,4 katılıyorum, (n=26) %28,0 kararsızım, (n=5) %5,4 katılmıyorum ve (n=5) %5,4 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%61,3) Kur’an-ı Kerim’de geçen diyalogları anlayabildiklerini belirtmektedir.

Tablo 25: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim’de Geçen Hikayeleri Anlayabiliyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	4	4,3	7,5
Kararsızım	28	30,1	37,6
Katılıyorum	28	30,1	67,7
Kesinlikle Katılıyorum	30	32,3	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’de geçen hikayeleri anlayabiliyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=30) %32,3 kesinlikle katılıyorum, (n=28) %30,1 katılıyorum, (n=28) %30,1 kararsızım, (n=4) %4,3 katılmıyorum ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%62,4) Kur’an-ı Kerim’de geçen hikayeleri anlayabildiklerini belirtmektedir.

Tablo 26: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz Derste Arapça’nın Öneminden Bahseder.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	0	0	1,1
Kararsızım	8	8,6	9,7
Katılıyorum	20	21,5	31,2
Kesinlikle Katılıyorum	64	68,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz derste Arapça’nın öneminden bahseder.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=64) %68,8 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=8) %8,6 kararsızım ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%90,3) öğretmenlerinin derste Arapça’nın öneminden bahsettiğini belirtmektedir.

Tablo 27: Öğrencilerin, “Arapça Çalışırken İbadet Ettiğimi Hissediyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	11	11,8	11,8
Katılmıyorum	6	6,5	18,3
Kararsızım	27	29,0	47,3
Katılıyorum	25	26,9	74,2
Kesinlikle Katılıyorum	24	25,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Arapça çalışırken ibadet ettiğimi hissediyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=24) %25,8 kesinlikle katılıyorum, (n=25) %26,9 katılıyorum, (n=27) %29,0 kararsızım, (n=6) %6,5 katılmıyorum ve (n=11) %11,8 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%52,7) Arapça çalışırken ibadet ettiklerini hissettiklerini belirtmektedir.

Tablo 28: Öğrencilerin, “Hafızlık Yaparken Arapça’dan Bıkkınlık Geldi.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	9	9,7	9,7
Katılmıyorum	13	14,0	23,7
Kararsızım	23	24,7	48,4
Katılıyorum	20	21,5	69,9
Kesinlikle Katılıyorum	28	30,1	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık yaparken Arapçadan bıkkınlık geldi.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=28) %30,1 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=23) %24,7 kararsızım, (n=13) %14,0 katılmıyorum ve (n=9) %9,7 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%51,6) hafızlık yaparken Arapçadan bıkkınlık geldiğini belirtmektedir.

Tablo 29: Öğrencilerin, “Hafızlık Yaparken Zorlandığım İçin Arapça’dan Soğudum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	9	9,7	9,7
Katılmıyorum	9	9,7	19,4
Kararsızım	26	28,0	47,3
Katılıyorum	20	21,5	68,8
Kesinlikle Katılıyorum	29	31,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık yaparken zorlandığım için Arapçadan soğudum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=29) %31,2 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=26) %28,0 kararsızım, (n=9) %9,7 katılmıyorum ve (n=9) %9,7 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin ne yazık ki yarısı (%52,7) hafızlık yaparken zorlandıkları için Arapçadan soğuduklarını belirtmektedir.

Tablo 30: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim’in Ayetlerinin Anlamını Merak ediyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	1	1,1	2,2
Kararsızım	7	7,5	9,7
Katılıyorum	20	21,5	31,2
Kesinlikle Katılıyorum	64	68,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’in ayetlerin anlamını merak ediyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=64) %68,8 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=7) %7,5 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%90,3) Kur’an-ı Kerim’in ayetlerinin anlamını merak ettiklerini belirtmektedir.

Tablo 31: Öğrencilerin, “Kur’an-ı Kerim’de Ayetlerin Anlamını Öğrenmek İstiyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Kararsızım	8	8,6	8,6
Katılıyorum	29	31,2	39,8
Kesinlikle Katılıyorum	56	60,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kur’an-ı Kerim’de ayetlerin anlamını öğrenmek istiyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=56) %60,2 kesinlikle katılıyorum, (n=29) %31,2 katılıyorum, (n=8) %8,6 kararsızım görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%91,4) Kur’an-ı Kerim’de ayetlerin anlamını öğrenmek istediklerini belirtmektedir.

Tablo 32: Öğrencilerin, “Ailemin Zorlamasıyla Hafızlık Yaptım.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	12	12,9	12,9
Katılmıyorum	5	5,4	18,3
Kararsızım	23	24,7	43,0
Katılıyorum	15	16,1	59,1
Kesinlikle Katılıyorum	38	40,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Ailemin zorlamasıyla hafızlık yaptım.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=38) %40,9 kesinlikle katılıyorum, (n=15) %16,1 katılıyorum, (n=23) %24,7 kararsızım, (n=5) %5,4 katılmıyorum ve (n=12) %12,9 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin yarısından fazlası (%57,0) ailelerinin zorlamasıyla hafızlık yaptıklarını belirtmektedir.

Tablo 33: Öğrencilerin, “Kendi İsteğimle Hafızlık Yaptım.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	4	4,3	5,4
Kararsızım	20	21,5	26,9
Katılıyorum	20	21,5	48,4
Kesinlikle Katılıyorum	48	51,6	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kendi isteğimle hafızlık yaptım.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=48) %51,6 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=20) %21,5 kararsızım, (n=4) %4,3 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin hemen hemen yarısı (%51,6) kendi istekleriyle hafızlık yaptığını belirtmektedir.

Tablo 34: Öğrencilerin, “Mezun Olduktan Sonra Arapça Bilmenin Bana Faydasının Olacağına Farkındayım.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Kararsızım	7	7,5	9,7
Katılıyorum	17	18,3	28,0
Kesinlikle Katılıyorum	67	72,0	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Mezun olduktan sonra Arapça bilmenin bana faydasının olacağına farkındayım.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=67) %72,0 kesinlikle katılıyorum, (n=17) %18,3 katılıyorum, (n=7) %7,5 kararsızım ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%90,3) mezun olduktan sonra Arapça bilmenin onlara faydasının olacağına farkında olduklarını belirtmektedir.

Tablo 35: Öğrencilerin, “Hafız Olmamın Yanında Arapça Bilmenin Beni Çok Daha İyi Yerlere Taşıyacağını Düşünüyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Kararsızım	11	11,8	15,1
Katılıyorum	10	10,8	25,8
Kesinlikle Katılıyorum	69	74,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafız olmamın yanında Arapça bilmenin beni çok daha iyi yerlere taşıyacağını düşünüyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=69) %74,2 kesinlikle katılıyorum, (n=10) %10,8 katılıyorum, (n=11) %11,8 kararsızım ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%85,0) hafız olmalarının yanında Arapça bilmelerinin onları çok daha iyi yerlere taşıyacağını düşündüklerini belirtmektedir.

Tablo 36: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz, Yeni Öğrendiğimiz Kelimenin Kur’an-ı Kerim’de Geçip Geçmediğini Bize Sorar.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	1	1,1	3,2
Kararsızım	15	16,1	19,4
Katılıyorum	11	11,8	31,2
Kesinlikle Katılıyorum	64	68,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz yeni öğrendiğimiz kelimenin Kur’an-ı Kerim’de geçip geçmediğini bize sorar.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=64) %68,8 kesinlikle katılıyorum, (n=11) %11,8 katılıyorum, (n=15) %16,1 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80,6) öğretmenlerinin yeni öğrendikleri kelimenin Kur’an-ı Kerim’de geçip geçmediğini onlara sorduğunu belirtmektedir.

Tablo 37: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz, Yeni Öğrendiğimiz Kelimenin Geçtiği Örnek Ayet Söylememizi İster.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	2	2,2	3,2
Kararsızım	11	11,8	15,1
Katılıyorum	18	19,4	34,4
Kesinlikle Katılıyorum	61	65,6	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz yeni öğrendiğimiz kelimenin geçtiği örnek ayet söylememizi ister.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=61) %65,6 kesinlikle katılıyorum, (n=18) %19,4 katılıyorum, (n=11) %11,8 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%85,0) öğretmenleri yeni öğrettiği kelimenin geçtiği örnek ayet söylemelerini istediğini belirtmektedir.

Tablo 38: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz, Yeni Öğrendiğimiz Dilbilgisi Kuralının Geçtiği Örnek Ayet Söylememizi İster.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	2	2,2	5,4
Kararsızım	8	8,6	14,0
Katılıyorum	27	29,0	43,0
Kesinlikle Katılıyorum	53	57,0	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz yeni öğrendiğimiz dilbilgisi kuralının geçtiği örnek ayet söylememizi ister.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=53) %57,0 kesinlikle katılıyorum, (n=27) %29,0 katılıyorum, (n=8) %8,6 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%86,0) öğretmenlerinin yeni öğrendikleri dilbilgisi kuralının geçtiği örnek ayet söylemelerini istediğini belirtmektedir.

Tablo 39: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz Ders Dışında da Kur’an-ı Kerim Okurken Öğrendiğimiz Kelimeleri Yakalamamızı Söyler.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	0	0,0	0,0
Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Kararsızım	14	15,1	18,3
Katılıyorum	20	21,5	39,8
Kesinlikle Katılıyorum	56	60,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz ders dışında da Kur’an-ı Kerim okurken öğrendiğimiz kelimeleri yakalamamızı söyler.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=56) %60,2 kesinlikle katılıyorum, (n=20) %21,5 katılıyorum, (n=14) %15,1 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%81,7) öğretmenlerinin ders dışında da Kur’an-ı Kerim okurken öğrendikleri kelimeleri yakalamalarını söylediğini belirtmektedir.

Tablo 40: Öğrencilerin, “Öğretmenimiz Kıssaların Olduğu Ayetleri Okuyup Anlamaya Çalışmamızı İster.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	2	2,2	5,4
Kararsızım	15	16,1	21,5
Katılıyorum	21	22,6	44,1
Kesinlikle Katılıyorum	52	55,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Öğretmenimiz kıssaların olduğu ayetleri okuyup anlamaya çalışmamızı ister.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=52) %55,9 kesinlikle katılıyorum, (n=21) %22,6 katılıyorum, (n=15) %16,1 kararsızım, (n=2) %2,2 katılmıyorum ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%78,5) öğretmenlerinin kıssaların olduğu ayetleri okuyup anlamaya çalışmalarını istediğini belirtmektedir.

Tablo 41: Öğrencilerin, “Harekesiz Arapça Metin Okurken Sorun Yaşıyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	20	21,5	21,5
Katılmıyorum	22	23,7	45,2
Kararsızım	25	26,9	72,0
Katılıyorum	15	16,1	88,2
Kesinlikle Katılıyorum	11	11,8	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Harekesiz Arapça metin okurken sorun yaşıyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=11) %11,8 kesinlikle katılıyorum, (n=15) %16,1 katılıyorum, (n=25) %26,9 kararsızım, (n=22) %23,7 katılmıyorum ve (n=20) %21,5 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse üçte biri (%30) harekesiz Arapça metin okurken sorun yaşadıklarını belirtmektedir.

Tablo 42: Öğrencilerin, “Kuranı Kerim Okumayı Biliyor Olmam Arapça’daki Harfleri Öğrenmemi Kolaylaştırdı.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	1	1,1	1,1
Katılmıyorum	1	1,1	2,2
Kararsızım	4	4,3	6,5
Katılıyorum	14	15,1	21,5
Kesinlikle Katılıyorum	73	78,5	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Kuranı Kerim okumayı biliyor olmam Arapçadaki harfleri öğrenmemi kolaylaştırdı.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=73) %78,5 kesinlikle katılıyorum, (n=14) %15,1 katılıyorum, (n=4) %4,3 kararsızım, (n=1) %1,1 katılmıyorum ve (n=1) %1,1 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%93,6) Kuranı Kerim okumayı biliyor olmalarının Arapçadaki harfleri öğrenmelerini kolaylaştırdığını belirtmektedir.

Tablo 43: Öğrencilerin, “Bir Kelime Duyduğumda Kuranı Kerim’de O Kelimenin Geçtiği Ayetlerin Bağlamlarından Anlamını Çıkarabiliyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	2	2,2	2,2
Katılmıyorum	3	3,2	5,4
Kararsızım	33	35,5	40,9
Katılıyorum	27	29,0	69,9
Kesinlikle Katılıyorum	28	30,1	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Bir kelime duyduğumda Kuran’ı Kerim’de o kelimenin geçtiği ayetlerin bağlamlarından anlamını çıkarabiliyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=28) %30,1 kesinlikle katılıyorum, (n=27) %29,0 katılıyorum, (n=33) %35,5 kararsızım, (n=3) %3,2 katılmıyorum ve (n=2) %2,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%59,1) bir kelime duyduklarında Kuran’ı Kerim’de o kelimenin geçtiği ayetlerin bağlamlarından anlamını çıkarabildiklerini belirtmektedir.

Tablo 44: Öğrencilerin, “Arapça Yazılmış Bir Metni Türkçe Bir Metne Göre Daha Kolay Ezberliyorum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	3	3,2	3,2
Katılmıyorum	6	6,5	9,7
Kararsızım	20	21,5	31,2
Katılıyorum	19	20,4	51,6
Kesinlikle Katılıyorum	45	48,4	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Arapça yazılmış bir metni Türkçe bir metne göre daha kolay ezberliyorum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=45) %48,4 kesinlikle katılıyorum, (n=19) %20,4 katılıyorum, (n=20) %21,5 kararsızım, (n=6) %6,5 katılmıyorum ve (n=3) %3,2 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%68,8) Arapça yazılmış bir metni Türkçe bir metne göre daha kolay ezberlediklerini belirtmektedir.

Tablo 45: Öğrencilerin, “Hafızlık Yaparken Arapça’dan Soğudum.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	7	7,5	7,5
Katılmıyorum	12	12,9	20,4
Kararsızım	19	20,4	40,9
Katılıyorum	16	17,2	58,1
Kesinlikle Katılıyorum	39	41,9	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık yaparken Arapçadan soğudum.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=39) %41,9 kesinlikle katılıyorum, (n=16) %17,2 katılıyorum, (n=19) %20,4 kararsızım, (n=12) %12,9 katılmıyorum ve (n=7) %7,5 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%59,1) hafızlık yaparken Arapçadan soğuduklarını belirtmektedir.

Tablo 46: Öğrencilerin, “Hafızlık Yaptığımdan Dolayı Arapça’dan Bıkkınlık Geldi.” Önermesine İlişkin Görüşleri

	Frekans	Yüzde	Toplam Yüzde
Asla Katılmıyorum	10	10,8	10,8
Katılmıyorum	7	7,5	18,3
Kararsızım	19	20,4	38,7
Katılıyorum	15	16,1	54,8
Kesinlikle Katılıyorum	42	45,2	100,0
Toplam	93	100,0	

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “Hafızlık yaptığımdan dolayı Arapçadan bıkkınlık geldi.” önermesine ilişkin yukarıda tabloda verilen betimsel istatistik analiz sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin (n=42) %45,2 kesinlikle katılıyorum, (n=15) %16,1 katılıyorum, (n=19) %20,4 kararsızım, (n=7) %7,5 katılmıyorum ve (n=10) %10,8 asla katılmıyorum görüşündedir. Öğrencilerin neredeyse yarısı (%61,3) hafızlık yaptıklarından dolayı Arapçadan bıkkınlık geldiğini belirtmektedir.

Sonuç

İnsanlar arasındaki en etkili iletişim aracı şüphesiz dildir. Hafız, kelime anlamı olarak muhafaza eden, koruyan ve ezberleyen anlamına gelmektedir. Literatürde hafız; Kur’an-ı Kerim’i tamamen ezberleyen kişiye denilmektedir. Bu araştırmada, hafızlığını tamamlamış ve hafızlık belgesi almış olan öğrencilerin Arapça hazırlık sınıfında ve daha sonrasında Arapça öğrenme aşmasında, hafız olmalarının Arapça öğrenmelerine katkıda bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

Bu doğrultuda hafızlık ve Arapça eğitimi hususunda hazırlanmış olan anket, internet aracılığıyla öğrencilere uygulanarak her bir soru için cevap frekansları incelenmiştir. Anket öğrenim gören toplam 93 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada beşli likert tipi anket kullanılmıştır. Tarama modeli niteliğinde icra edilen bu araştırmada anketlerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma 2023-2024 öğretim yılı yaz tatili döneminde çoğunluğu Muhammet Hamdi Yazır Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde kayıtlı öğrenciler olmak üzere hafız öğrenciler ile yürütülmüştür. Çalışmada kişisel bilgilerin yanı sıra 43 sorudan oluşan beşli likert tipinde anket uygulanarak hafızlığa, Arapçaya ve hatta Arapça öğretmenine bakışları ve değerlendirmeleri elde edilerek analizler gerçekleştirilmiştir. Veriler Google Form aracılığı ile gerekli bilgilendirmeler ve izinler alındıktan sonra toplanmıştır.

Öğrencilerin hafız olmalarının Arapça öğrenmelerine katkısını belirlemek amacıyla öncelikle anket sonuçlarının normal dağılım sınaması ve güvenilirliği için Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Kişisel veriler bağlamında frekans analizleri yapıp grafiklerle gösterilmiştir. Çalışmanın asıl amacı için hafız olmanın Arapça öğrenme üzerinde etkisini görebilmek amacıyla madde-toplam kolerasyonları ve madde ayırt edicilikleri incelenmiştir. İlgili analizler SPSS aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulguların sonuçlarına bakıldığında hafız olmanın Arapça öğrenimine anlamlı katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Hafız olan öğrencilerin hafızlık eğitimlerinin başlangıcından itibaren Arapçanın önemini kavramaları hususunda öğrencilere telkin verilmelidir. Çünkü yapılan araştırmaya göre öğrenciler hafızlık eğitimi aldıkları süre zarfında bu eğitimin ilerde Arapçalarına katkı sağlayacağını bilmemektedirler. Hali hazırda mevcut bulunan Arapça öğretim programları ve ders kitapları hafız öğrencilerin kendilerine geliştirmelerine yönelik hazırlanmadığı görülmektedir. Hafız öğrencilere uygun Arapça öğretim müfredatı hazırlanmalı ve bu programa uygun ders kitapları ve materyaller hazırlanmalıdır. Bu şekilde müfredat ve ders kitabı hazırlandıktan sonra hafız öğrenciler zihinlerinde bulunan Kur'an-ı Kerim ayetleri paralelinde çok daha verimli bir Arapça eğitimi almaları beklenmektedir. Yapılan araştırmaya göre hafız olan öğrenciler zihinlerinde hazır Arapça kelime, kalıp ve cümlelerin farkında olmadıkları görülmüştür. Bu bilincin farkında olarak ezberlerini yapan öğrenciler ilerde çok zorlanmadan Arap dili bilgilerini geliştirebileceklerdir.

Anket düzenlenen haliyle hafızlığa ve Arapça öğrenmeye bakış açısı olmak üzere iki alt boyuttan oluşan 43 madde bulunmaktadır. Bu araştırmada anketin tek boyutlu yapısı doğrulanmıştır. Anketin güvenilirlik analizleri ölçekten elde edilen verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir. Çalışmamızdan amaca yönelik istenilen sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlara dayanılarak yapılan bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

- Anketin uygulanması daha uzun süreye yayılarak daha sağlıklı sonuçlar alınabilir.

- Öğrencilerin Arapça öğrenmeye bakış açıları farklı cinsiyetteki öğrencilerle karşılaştırılarak çalışma yapılabilir.
- Öğrencilerin Arapça öğrenmeye bakış açıları farklı akademik düzeydeki öğrencilerle karşılaştırılarak çalışma yapılabilir.
- Çalışma lise öğrencilerinde uygulanmıştır. Ortaokul ve üniversite öğrencilerindeki sonuçlarına da bakılabilir.
- Hafız olan öğrencilerin Arapça öğrenmeye isteklerini arttırabilmek için istenilen konuda seminer, konferans ve uygulama gibi etkinliklerle arttırılabilir.

Kaynakça

- Abduttevâb, R. (1997). *El-medhel ila 'ilmu'lülüğa*. Kahire: Mektebet'ul-Hancî.
- Akar, A. (2010). Türkçe–Arapça arasındaki sözcük ilişkileri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (8), 9-16.
- Akdağ, S. (2022). *Kur'an dilinin fonetik yapısı*. Ankara: Fecr.
- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil*. Ankara: TDK.
- Aksan, D. (2021). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2021). *Türkçenin sözcüklüğü*. Ankara: Bilgi.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem.
- Brashi, A. S. (2005). *Arabic collocations: Implications for translation*. Doctoral Dissertation, Western Sydney University Institute of Social Sciences, Sydney.
- Chomsky, N. (2021). *Doğa ve dil üzerine* (A. B. Karadağ, Çev.). İstanbul: Sözcükler.
- Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli sözlükler. *Turkish Studies*, 4(4), 197-206.
- Dedeoğlu, E., & Şen, G. (2010). *İngilizce–Türkçe–Arapça eşdizim*. Ankara: Fecr.
- Dursunoğlu, H. (2014). Türkiye Türkçesindeki Arapça sözcükler ve bu sözcüklerdeki ses olayları. *Turkish Studies*, 9(9), 145-155.
- Hannoud, S. A. (2021a). Türkçe Sözlük'te Arapça kelimelerle kurulan birleşik sözlerin tasnifi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 768-801.
- Hannoud, S. A. (2021b). Türkçe Sözlük'te kapalı T ile biten Arapça kelimeler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 202-215.
- Haşimi, A. (2021). Türkiye Türkçesinde kullanılan Arapça kelime grupları ve cümleler hakkında bazı değerlendirmeler. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(1), 591-618.
- Mamiş, M. E. (2007). *Kur'an tekrarlarına istatistikî bir yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Önder, Ş. G. (2014). *Arap dilinde eşdizim*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Ünsal, B. (2006). *Günümüz Kur'an kurslarında hafızlık eğitimi ve problemleri (İstanbul örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Zengin, E. (2017). Türkçenin diğer dillerle etkileşimi ve sonuçları. *Journal of International Social Research*, 10(52), 293-299.

